

SLOVENSKE MEDICINSKE SESTRE MED TRADICIJO, MODERNO IN POSTMODERNO

Recenzija knjige Andreje Kvas in Janka Seljaka *Slovenske medicinske sestre na poti v postmoderno*, DMSZT Ljubljana, 2004, 196 strani, ISBN 961-91221-1-9

Ljubljansko društvo medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov nadaljuje publicistično dejavnost z novo knjigo, nastalo na osnovi raziskav o slovenski zdravstveni negi. Tokratna je izrasla iz leta 2001 narejene raziskave *Medicinske sestre v Sloveniji*, ki jo je izvedla Raziskovalna skupina tega društva v sodelovanju z Visoko šolo za zdravstvo UL in ob podpori slovenske stroke zdravstvene nege v celoti. Ta raziskava si je zastavila vprašanje »Kdo so medicinske sestre v Sloveniji?« na pretežno deskriptivni ravni, Andreja Kvas pa je z Jankom Seljakom poskušala pojav podrobneje analizirati. Pri tem je glavni avtorici pomagala njena izobraževalna pot, saj je študij zdravstvene nege na višješolski ravni nadaljevala z diplomo univerzitetnega programa zdravstvene vzgoje in z magistrskim študijem sociologije na Fakulteti za družbene vede. Tako je lahko povezala svojo osebno izkušnjo in znanje medicinske sestre s kompetencami sociologinje za analizo družbene umeščenosti zdravstvene nege v Sloveniji. Janko Seljak je delo metodološko podprl in obogatil z izjemno jasno in koncizno predstavitev uporabljenih statističnih metod, ki bodo za marsikoga zelo koristno branje.

Knjigo uvaja »navodilo za uporabo« ali predstavitev strukture in možne uporabnosti tako posameznih poglavij kot knjige v celoti, kar je bralkam in bralcem dobrodošla informacija. Obravnavo medicinskih sester avtorica prične z obravnavo modelov zdravja ter iz njih izhajajočih sistemov zdravstvenega varstva ter vloge različnih poklicev v njih. Ugotavlja, da v Sloveniji prevladuje biomedicinski model zdravja, in da se širši, biopsihosocialni model, ki ga podpira tudi Svetovna zdravstvena organizacija, še ni uveljavil. Iz tega modela izhaja tudi dominantna vloga zdravnikov v zdravstvenem varstvu. Ta postaja problematična zaradi razvoja znanja na različnih področjih zdravstvenega dela, ki jih zdravniki ne morejo (več) nadzorovati, nosilci drugih dejavnosti pa (še) nimajo možnosti za to. Rezultat je pat pozicija, ki jo bo lahko preseгла samo argumentirana, svobodna razprava vseh vključenih o najboljših možnih oblikah sodelovanja v zdravstvenem varstvu v tem času in prostoru.

Andreja Kvas je podrobneje obravnavala štiri značilnosti slovenskih medicinskih sester:

- izobraževanje,
- zdravje,
- vrednote in etika,
- identiteta, samopodoba in zadovoljstvo.

Poglavje o izobraževanju uvaja nekaj zgodovine ter predstavitev sedanje organiziranosti v Sloveniji, analiza empiričnih podatkov pa se osredotoči na stopnjo izobrazbe, način pridobitve te izobrazbe (redno ali ob de-

lu), trenutno formalno izobraževanje ter strokovno izpopolnjevanje in podpora okolja pri tem in željo po nadaljnem študiju. Podatki razkrivajo šibko izobrazbeno strukturo slovenske zdravstvene nege, pa tudi to, da je bila večina višješolskih, visokošolskih in fakultetnih diplom na tem področju pridobljena s študijem ob delu (pogosto samoplačniškem), kar je svojevrsten indikator težav v izobrazbeni karieri medicinskih sester. Študij ob delu je sicer posebna izkušnja, hkrati pa tudi velika obremenitev za vključene.

Zdravje in zdravstvene navade medicinskih sester avtorica primerja s splošno slovensko populacijo, in rezultati kažejo na boljše stanje v analizirani skupini. Ostaja pa odprto vprašanje, koliko je prisotnih zaželenih odgovorov, saj medicinske sestre zelo dobro vedo, katera ravnanja podpirajo boljše zdravje.

Etični vidiki stopajo v ospredje v vseh panogah, od gospodarstva do policije. V zdravstvu so tako rekoč vgrajeni v njegove temelje; zanimivo pa je, da do pred kratkim odprtih razprav o tem skoraj ni bilo in je prevladovalo le učenje pravil in kodeksov, ne pa izhajanje iz žive izkušnje vključenih. Rezultati analize tega sklopa kaže-

jo na zavedanje o pomenu etike, ki pa je izrazito pogostejše pri tistih medicinskih sestrah s postsekundarno izobrazbo. Te so do situacije v zdravstvu, zlasti do položaja bolnikov, tudi dosti bolj kritične.

Zelo zanimivo branje je poglavje o identiteti, samopodobi in zadovoljstvu medicinskih sester. Analiza je izluščila nekaj pomembnih ugotovitev, ki bi morale biti predmet nadaljnje razprave: npr., da vodje zelo redko pohvalijo zaposlene v zdravstveni negi, da največ zadovoljstva nudi delo z bolniki, da pa so odnosi s sodelavci

včasih problematični. Na samopodobo najmočneje vpliva izobrazba.

Če je bil namen avtorice, da identificira znotraj poklicne skupine medicinskih sester elemente »novega profesionalizma« (Davies, 1995), ji je to uspelo: vrednostne orientacije razumevanja, pomoči in podpore, etična občutljivost, kritična distanca in zavzetost za razvoj so pri slovenskih medicinskih sestrah prisotne, a ne pri vseh in ne vedno dovolj. Odkrit pogled v ogledalo take raziskave pa je lahko močna vzpodbuda za spremembe.

Doc. dr. Majda Pahor
Visoka šola za zdravstvo
Univerza v Ljubljani

**Knjigo lahko dobite na Društvu medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov Ljubljana,
Zaloška 7, 1000 Ljubljana**

ali naročite po e-pošti: irma.kiprijanovic@kclj.si

Cena knjige je 2500,00 SIT, za dijake in študente 1500,00 SIT